

شناسایی موانع رشد استارت‌آپ‌ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

زینب مندعلی‌زاده^۱

کریم زهره‌وندیان^۲

محمدرضا عظیمی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1973.2402

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۵/۲۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۹/۱

هدف پژوهش حاضر، شناسایی موانع رشد استارت‌آپ‌ها در بخش ورزش و ارائه راهکار بود. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کیفی بود که بدین منظور از تکنیک دلفی بهره‌گیری شد. به‌منظور گردآوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه و در نهایت پرسش‌نامه دلفی استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اساتید مدیریت ورزشی، کارآفرینان ورزشی و نیز متخصصان در پارک علم و فناوری در سطح استان همدان به تعداد ۴۵ نفر بودند. روش نمونه‌گیری هدفمند بود و در این راستا ۳۰ نفر در تحقیق مشارکت کردند. از ۳ دور دلفی استفاده شد.

نتایج نشان داد که از جمله موانع رشد استارت‌آپ‌ها عبارت‌اند از: موانع مدیریتی، فرهنگی اجتماعی، موانع اداری مالی، موانع حقوقی- قانونی، موانع انسانی و موانع محیطی که به‌تناسب راهکارهایی به‌منظور رشد استارت‌آپ‌ها بیان شد. به نظر می‌رسد راهکارهای رشد استارت‌آپ‌های ورزشی با در نظر گرفتن اکوسیستم کارآفرینانه و در نظر گرفتن تمامی ذی‌نفعان درگیر در جامعه ورزش، فراهم کردن شرایط مطلوب از قبیل حمایت از مالکیت معنوی، سطح پایین فساد، حمایت‌های مالی، حمایت از تحقیق و توسعه و نیز بهبود دستیابی به منابع مالی بتواند در تداوم رشد این نوع کسب‌وکارها مفید باشد.

واژگان کلیدی: استارت‌آپ ورزشی، موانع، رشد، راهکار و نوآوری.

^۱ دانشیار، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اراک، اراک، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Z-mondalizade@araku.ac.ir

^۲ استادیار، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

^۳ کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

مقدمه

روند جدید کارآفرینی در ورزش و فعالیت‌های مرتبط با تندرستی و سلامتی، ماهیت ورزش را تغییر داده است. تغییرات در ورزش‌ها از طریق دسترسی به اینترنت و فناوری افزایش یافته است. بنابراین، ارزش و پیامدهای مثبت مرتبط با کارآفرینی در ورزش وجود دارد که به دلیل همگرایی فزاینده‌ای از تجارت و فناوری در ورزش است (جنی و همکاران^۱، ۲۰۱۶).

یکی از بخش‌های کوچک کارآفرینی که دربرگیرنده خصوصياتی مانند رشد سریع، مقیاس‌پذیری و نوآوری است، استارت‌آپ‌های ورزشی هستند. استارت‌آپ‌ها می‌توانند در بخش‌های متفاوت صنعت ورزشی از ساخت تجهیزات ورزشی تا توسعه خدمات جدید آنلاین وجود داشته باشند. بیشترین رشد کسب‌وکارهای ورزشی مربوط به رسانه‌های دیجیتال و اجتماعی بوده است. این به دلیل تمایل افراد به تجربه ورزش به روش جدیدی بر اساس پیشرفت‌های فناورانه است. استارت‌آپ‌های ورزشی همانند رویکرد کارآفرینی ترکیبی از نوآوری، ریسک‌پذیری و آینده‌نگری هستند که برای دستیابی به نتایج خود به پافشاری نیاز دارد (رتن^۲، ۲۰۲۰). حوزه فعالیت استارت‌آپ‌های ورزشی گسترده و چندوجهی است. در این راستا، استارت‌آپ‌های ورزشی در حوزه تجهیزات و امکانات ورزشی، تجهیزات آزمایشگاهی، توان‌بخشی، بیومکانیک، نرم‌افزارهای ورزشی، تغذیه ورزشی، گردشگری ورزشی، محیط‌زیست، رسانه و ورزش فعالیت می‌کنند. دسته‌بندی دیگری، استارت‌آپ‌های ورزشی را در حوزه‌های مختلفی از جمله ترویج و توسعه ورزش عمومی، تسهیل و بهبود فرایندهای باشگاه‌داری و مدیریت ورزشی، واسطه بین ورزشکاران و ارائه‌دهندگان خدمات، ارائه گجت‌های بهبوددهنده فعالیت‌های ورزشی، فراهم کردن تجهیزات، اماکن و کلاس‌های ویژه افراد دارای معلولیت، آموزش و ارتقای بهره‌وری ورزشی، تحلیل، مشاوره و ارائه راهکارهای بهبود به ورزشکاران شامل می‌شود. مسئله‌ای که در بین همه این انواع فرصت‌های استارت‌آپی در ورزش مشترک است، فرایندهای مشابه برای رشد این کسب‌وکارهاست (الیاسی و همکاران، ۱۳۹۷).

یکی از عوامل موفقیت در استارت‌آپ‌ها و استمرار آن‌ها، داشتن ایده اولیه است، ولی چه‌بسا بسیاری از این استارت‌آپ‌ها باوجود یک ایده خوب و نیاز محور، دچار شکست می‌شوند (آگروال و

¹ Jenny et al.

² . Ratten

شناسایی موانع رشد استارت آپ ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

کریشنا^۱، (۲۰۱۶). در واقع استارت آپ ها طراحی شده اند تا به رشد سریع برسند. مهم ترین مسئله ای که استارت آپ ها به آن نیاز دارند، رشد است. نکته مثبت و مؤثر این است که اگر استارت آپ رشد کند، هر چیزی دیگری در مسیر حرکت استارت آپ به خودی خود قرار خواهد گرفت (گراهام^۲، ۲۰۱۲).

خلاصه ای از تحقیقات انجام شده مربوط به موانع رشد استارت آپ ها در جدول ۱ نشان داده شده است:

جدول ۱: خلاصه ای از تحقیقات انجام شده مرتبط با رشد استارت آپ ها

محقق	هدف تحقیق	نتایج
ندافی و احمدوند (۱۳۹۶)	شناسایی و اولویت بندی پیشران های توسعه کسب و کارهای نوپا (استارت آپ ها) با استفاده از روش شناسی کیو	الگوی اول بر سرعت عمل، تیم کاری، ذات ایده و فرصت سنجی و الگوی دوم بر مشتری، رقبا، شریک سرمایه گذار و حمایت ها تأکید دارد. در الگوی اول، توجه به پرورش خلاقیت و ایجاد زمینه های بروز نوآوری ها در افراد مستعد از طریق آموزش و ایجاد بسترهای فرهنگی در جامعه مورد اشاره شده است. در الگوی دوم نیز حمایت از ظرفیت های بالقوه، تأمین امنیت سرمایه گذاری و فرهنگ سازی کار گروهی در کسب و کارهای مورد نظر است.
طالبی و همکاران (۱۳۹۹)	عوامل اثرگذار بر شکل گیری استارت آپ های ورزشی	مدیریتی، تجاری، محیطی و فنی اثرگذار بر شکل گیری استارت آپ های ورزشی
Smalibone (1990)	موفقیت و شکست در کسب و کارهای نوپا	نقش سازمان های حمایتی در ارائه پشتیبانی مداوم از کسب و کارهای نوپا اثرگذار تلقی شده است.
Watson et al(1998)	بررسی عوامل موفقیت استارت آپ های کوچک	زمینه، تجربه شخصی بنیان گذاران استارت آپ و نقش سازمان های حمایتی از عوامل موفقیت استارت آپ ها ذکر شده است.
Zobnina,2015	موانع رشد، توسعه و سرمایه گذاری در استارت آپ ها	از جمله موانع رشد عبارت بود از: رشد هزینه های غیر ضروری، فقدان مدیریت و

1 . Krishna & Agrawal

2 . Graham

<p>مهارت‌های رهبری، نقص راهبرد فناورانه، ناتوانی در ارزیابی محصول، ناتوانی در استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی قوی از جمله موانع عبارت بود از: سازگاری کندتر این استارت‌آپ‌ها با نوآوری، فقدان تمایل ارائه‌دهندگان به استفاده از این استارت‌آپ‌ها و شرایط محیطی</p>	<p>موانع نهادی انتشار نوآوری در استارت‌آپ‌های سلامتی</p>	<p>Lim & Anderson (2016)</p>
<p>بررسی دقیق اکوسیستم‌های تجاری برای شرکت‌های نوپا با فن‌آوری بالا در کره، چین و ژاپن</p>	<p>بررسی دقیق اکوسیستم‌های تجاری برای مالی ویژگی اکوسیستم کسب‌وکارهای نوپا را تشکیل می‌دهد.</p>	<p>Lee et al (2017)</p>
<p>اهمیت نقش انکب‌تورها در حمایت از استارت-آپ‌ها و ایجاد نسل جدیدی از انکب‌تورهای سیستمی. اکوسیستم کارآفرینانه نقش مهمی در عملکرد استارت‌آپ‌ها دارد.</p>	<p>عملکرد بین‌المللی انکب‌تورها برای نشان دادن چالش‌های پیش روی استارت‌آپ‌های اروپا</p>	<p>Van Weele et al (2018)</p>
<p>از جمله موانع مدیریت دانش در استارت‌آپ‌ها: فقدان ارزیابی و به‌کارگیری دانش، فقدان منابع جهت به دست آوردن دانش و فشار برای به دست آوردن دانش در کوتاه‌مدت</p>	<p>موانع، سیاست‌ها و روش‌های مدیریت دانش در استارت‌آپ‌ها</p>	<p>Oliva & Kotabe (2019)</p>
<p>کاهش موانع نهادی برای تشکیل، رشد و خروج شرکت‌های جدید می‌تواند بر انواع استارت‌آپ‌هایی که کارآفرینان در یک منطقه پیدا می‌کنند تأثیر بگذارد. این تغییرات نهادی می‌تواند بر درک کارآفرینان از ارزش مشارکت با شتاب‌دهنده‌های سرمایه‌گذاری تأثیر بگذارد.</p>	<p>تغییر نهادی و شروع استارت‌آپ‌ها</p>	<p>Assenova (2020)</p>
<p>رویکردهای راه‌اندازی ناب می‌توانند به‌عنوان روش‌های چابک برای ایجاد نوآوری در مدل تجاری در کارآفرینی دیجیتال استفاده شوند.</p>	<p>نوآوری مدل کسب‌وکار چابک در کارآفرینی دیجیتال: رویکرد استارت‌آپ ناب</p>	<p>Ghezzi & Cavallo (2020)</p>
<p>فقدان نوآوری در محصولات نرم‌افزاری، دخالت دیر هنگام توسعه‌دهندگان نرم‌افزار،</p>	<p>موانع استارت‌آپ‌ها در سازمان‌های بزرگ</p>	<p>Sporsem (2021)</p>

حمایت مالی از بین رفته، بودجه بندی و

برنامه ریزی سالانه و نبود زیرساخت دیجیتال

تحقیقات پیشین به ویژه تحقیقاتی که مربوط به اوایل سال ۲۰۰۰ و ماقبل آن هستند، مستقیماً به بررسی موانع استارت آپی در کشورهای توسعه یافته از جمله انگلستان و آمریکا پرداخته اند- حال آنکه امروزه تحقیقات پیرامون استارت آپها بسیار عمیق تر شده و اکوسیستم کارآفرینانه، نوپای ناب، برندسازی در حیطه استارت آپها و بسیاری از موضوعات مرتبط با بهبود عملکرد استارت آپها از جمله تغییر نهادی و مدیریت دانش مورد مطالعه قرار گرفته است. تحقیقات پیرامون استارت آپها و کسب و کارهای نوپا در ایران پراکنده و اندک بوده و با در نظر گرفتن پاندمی کووید ۱۹، بسیاری از باشگاه های ورزشی و نیز سازمان های ورزشی با بحران مواجه شدند که به نظر می رسد رشد استارت آپهای ورزشی در راستای توسعه هر چه بیشتر این کسب و کارهای نوپا و رونق هر چه بیشتر آن در جامعه به خروج کسب و کارها از چنین بحران هایی کمک نماید.

آنچه در زمینه استارت آپهای ورزشی قابل بحث است، این که به طور کلی همه استارت آپها با موانعی برای رشد سروکار دارند؛ چنان که امیری و همکاران (۱۳۸۸) در مطالعه ای پیمایشی محدودیت های نگرشی و فرهنگی، محدودیت های آموزشی، محدودیت های حمایتی و زیربنایی، محدودیت های بازار و محیط کار و محدودیت های قانونی و اداری و محدودیت مالی را مهم ترین موانع راه اندازی کسب و کارهای نوپا مطرح کردند. می توان گفت بیشتر استارت آپها در مرحله رشد خود با شکست روبه رو می شوند. طبق آمار از هر ۱۰ استارت آپ، ۹ مورد (بیش از ۹۰ درصد) شکست می خورند (آگراوال و کریشنا، ۲۰۱۶). این مسئله در ورزش نیز به نوبه خود مهم است. آمار دقیقی از استارت آپهای ورزشی که در مواجه با موانع پیش رو نتوانسته اند به ادامه فعالیت بپردازند موجود نیست، اما به نظر می رسد این خود مشکلی برای بسیاری از افرادی است که علاقه مندند تا برای استمرار کسب و کار نوپای خود تلاش کنند. علاوه بر این بحران پاندمی کووید ۱۹، رشد استارت آپها و موقعیت آنها را دچار مشکل کرده است هر چند که کارآفرینان توانستند با اثرات بحران کنار بیایند و برای محافظت از سرمایه خود اقدام کنند اما به هر حال رشد و پتانسیل نوآوری آنها در معرض خطر قرار گرفت و بنابراین اقدامات و راهبردهای اتخاذ شده از سوی دولت ها نه تنها باید از طریق کاهش فشار ناشی از گردش پول نقد، کمک های اولویت داری را به شرکت های نوپا ارائه دهد، بلکه باید اقدامات طولانی مدت برای حمایت از این استارت آپها صورت پذیرد تا از بهبود و رشد سریع آنها

اطمینان حاصل شود (کوکتز و همکاران^۱، ۲۰۲۰). به علاوه، استان همدان از جمله استان‌هایی است که بر اساس گزارش پارک علم و فناوری، تعداد استارت‌آپ‌های ورزشی اندکی دارد و به‌طور کلی میزان پراکندگی استارت‌آپی آن زیر متوسط است (داشبورد آماری اکوسیستم استارت‌آپی، ۱۴۰۰). در نتیجه سؤال تحقیق این است:

موانع رشد استارت‌آپ‌های فعال در بخش ورزش و سلامتی و راهکارهای آن چیست؟

روش‌شناسی پژوهش

هدف مقاله حاضر شناسایی موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی و ارائه راهکارها بود. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کیفی بود که بدین منظور از تکنیک دلفی بهره‌گیری شد. به‌منظور گردآوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه و در نهایت پرسش‌نامه دلفی استفاده گردید. جامعه آماری این تحقیق کلیه اساتید مدیریت ورزشی، مدیران ورزشی، کارآفرینان ورزشی و نیز متخصصان در پارک علم و فناوری در سطح استان همدان بودند. در ابتدا موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی شناسایی و سپس به بررسی راهکارها پرداخته شد.

در پانل دلفی ۳۰ نفر در هر سه دور دلفی تحقیق مشارکت کردند که از این تعداد، ۷ نفر استاد دانشگاه، ۷ نفر کارشناس در پارک علم و فناوری، ۲ صاحب استارت‌آپ ورزشی و ۱۴ نفر صاحب باشگاه‌های ورزشی بودند که باشگاه ورزشی مجازی نیز با استفاده از پلتفرم اینستاگرام داشتند.

پرسش‌نامه دلفی توسط محققان و بر اساس مطالعات قبلی و نیز تحلیل محتوای حاصل از مصاحبه‌های دور اول تنظیم و تدوین شد. در نتیجه گویه‌های استخراج‌شده حاصل از مرحله اول، طی پرسش‌نامه‌ای در دور دوم بین اعضای پانل دلفی توزیع گردید و نظرات آنان به دست آمد. در مرحله دوم پس از اصلاحات و بازخورد حاصل از پاسخ مشارکت‌کنندگان (میانگین و نظر خود آنان) پرسش‌نامه دور سوم مجدداً بین آنان توزیع شد. روش دلفی عبارت است از بررسی و جمع‌آوری نظرات کارشناسان در زمینه‌های خاص از طریق پرسش‌نامه. اگر اتفاق آرا یا تبادل نظر در میان کارشناسان وجود نداشته باشد، محقق میانگین ۵۰ درصد نتیجه را به‌عنوان نظر جمعی انتخاب می‌کند. اگر این نتیجه با استاندارد همگرایی جور درنیاید، این بررسی و جمع‌آوری نظرات باید تکرار شود تا به استاندارد مطلوبی دست پیدا کرد (وو و فانگ^۲، ۲۰۱۱).

1 . Kucketz et al.

2 . Wu & Fong

در این تحقیق برای تعیین درجه هماهنگی و توافق بین افراد از ضریب هماهنگی کندال^۱ استفاده شد. این مقیاس برای مطالعات مربوط به بررسی دیدگاه خبرگان به ویژه دلفی مفید است. مقدار مقیاس بین ۰ تا ۱ است. مقدار مقیاس هنگام توافق کامل برابر ۱ و در زمان نبود کامل هماهنگی برابر ۰ است. گفتنی است برای اعضای پانل دلفی بیشتر از ۱۰ نفر، حتی مقادیر بسیار کوچک این ضریب نیز معنی دار است (وو و فانگ، ۲۰۱۱: ۷۵۳) برای به دست آوردن ضریب هماهنگی کندال از SPSS استفاده شد.

مطالعه کیفی پیش از آنکه روایی داشته باشد، باید اعتمادپذیر باشد. یک مطالعه وقتی اعتمادپذیر است که افراد معقول بودن و درستی یافته‌ها را در زمینه اجتماعی خود تشخیص دهند. یکی از روش‌های اعتمادپذیری به کار بردن راهبردهای گوناگون مانند اجماع سه سویه^۲ (اجماع روش‌شناسی)، بررسی به‌وسیله اعضا و کسب اطلاع از همگنان است (هومن، ۱۳۹۱: ۶۳). بنابراین در این تحقیق به‌منظور تحقق این هدف از اجماع سه سویه در روش جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد که شامل مطالعات گذشته، مصاحبه (تحلیل محتوای کیفی مصاحبه‌ها به‌منظور به دست آوردن گویه‌ها) و درنهایت پرسش‌نامه دلفی بود. در واقع استفاده از پرسش‌نامه دلفی، به همراه استفاده از مصاحبه توأم با حداقل دو نوع نمونه مستقل می‌تواند اعتمادپذیری را افزایش دهد (لو^۳، ۲۰۰۲). بر این اساس افراد درگیر در پانل دلفی، بیش از دو نوع و شامل استادان و متخصصان حوزه کسب‌وکار بودند که به‌صورت علمی و یا عملی با فرایند کارآفرینی و استارت‌آپ‌های ورزشی ارتباط داشتند. وابستگی و اتکاپذیری، جانشینی برای پایایی است. مقصود آن است که خوانندگان گزارش پژوهشی می‌توانند مناسب و کفایت تحلیل را از طریق پیگیری فرایندهای تصمیم‌گیری ارزیابی کنند. درواقع اتکاپذیری، تغییر تفکر درباره طرح سستی‌تر و آزمایشی شدیداً کنترل‌شده‌تر است. طرح‌های آزمایشی بر کنترل یعنی تثبیت چیزها تأکید دارد، اما در دنیای واقعی که یک محیط طبیعی برای پژوهش کیفی است، انتظار تغییر وجود دارد و بنابراین تکرار پژوهش مسئله‌ساز خواهد بود (هومن، ۱۳۹۱: ۶۵). به‌منظور حصول از اتکاپذیری، روش دلفی در سه دور اجرا شد.

1 . Kendall's Coefficient of Concordance (W)

2 . Triangulation

3 . loo

یافته‌های پژوهش

جدول ۲، یافته‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در تحقیق را نشان می‌دهد:

جدول ۲: یافته‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۸ / ۲۶/۶٪
	مرد	۲۲ / ۷۳/۳٪
	کاردانی	۱ / ۳/۵٪
میزان تحصیلات	کارشناسی	۱۵ / ۵۰٪
	کارشناسی ارشد	۹ / ۳۰٪
	دکتری	۵ / ۱۶/۵٪
نوع رشته	تربیت‌بدنی	۲۵ / ۸۳/۳٪
	غیر تربیت‌بدنی	۵ / ۱۶/۶٪
	کمتر از ۱۰ سال	۶ / ۲۰٪
تجربه کاری	بین ۱۱-۲۰ سال	۱۲ / ۴۰٪
	بین ۲۱-۳۰ سال	۹ / ۳۰٪
	بیشتر از ۳۱ سال	۳ / ۱۰٪

در جدول ۳، موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی نشان داده شده است:

جدول ۳: موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی

رتبه	گزینه‌های ذیل تا چه اندازه در بحث موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی حائز اهمیت است؟	میانگین نظرات دور	میانگین نظرات سوم
۱	کمرنگ‌تر شدن حمایت مسئولان و سران مملکتی از ادامه فعالیت‌های کارآفرینان ورزشی	۴/۴۶	۴/۵۹
۲	عدم تداوم همکاری مسئولان کشوری از اکوسیستم استارت‌آپی	۴/۱۷	۴/۵۷
۳	فقدان وجود اتاق سیاست‌ها و خط‌مشی‌های عملی در خصوص ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۳۹	۴/۴۵
۴	ناکارآمدی برخی طرح‌های حمایتی از استارت‌آپ‌های ورزشی	۳/۱۱	۳/۴۵
۵	انحصاری واردات ایران از کشور چین توأم با کیفیت پایین	۴/۳۶	۴/۹۰

محصولات		
۴/۱۷	۴/۴۲	عدم تبلیغات گسترده (مانند چالش) جهت حمایت از ادامه فعالیت‌های استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۸۱	۴/۸۳	عدم آگاهی جامعه از نحوه فعالیت کارآفرینان نوپا
۴/۰۳	۴/۵۶	عدم شناخت و حمایت از استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۵۶	۴/۶۲	عدم تداوم حمایت انجمن‌های استارت‌آپ‌های ورزشی از وضعیت استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۹۶	۴/۱۲	عدم وجود خلاقیت‌های ممتد جهت حفظ و احیای چرخه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۵۹	۴/۳۱	عدم برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های توانمندسازی افزایش مدیریت دانش در حوزه استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۵۷	۴/۱۱	عدم برگزاری پلان‌های تخصصی با کارآفرینان موفق و استارت‌آپ‌های نوپا
۴/۹۰	۴/۱۷	عدم شناخت مردم از پروسه فعالیت استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۱۷	۴/۲۸	عدم اطلاعات کافی از چگونگی سرمایه‌گذاری در راستای حفظ و رشد استارت‌آپ ورزشی
۴/۹۹	۴/۴۶	عدم انجام تحقیقات در زمینه شناسایی عوامل مؤثر در رشد استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۹۰	۴/۳۹	فقدان نیروهای انسانی توانمند در زمینه ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی در نهادهای مرتبط (پارک‌های علم و فناوری، ادارات ورزش و جوانان و...)
۴/۱۷	۴/۱۲	کم بودن تعداد نیروهای خلاق در زمینه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی
۴/۰۰	۴/۳۱	عدم کیفیت مناسب برخی خدمات
۴/۰۳	۴/۱۱	عدم وجود نیروهای زبده ریسک‌پذیر در بازار کار و جذب آن از سوی استارت‌آپ‌ها
۴/۰۳	۴/۱۷	عدم دلسوزی و تعهد کاری کارکنان رده پائین در نهادهای مرتبط (پارک‌های علم و فناوری، ادارات ورزش و جوانان و...)
۴/۰۳	۴/۱۴	عدم اجرای قانون تنفس ماهانه در زمینه بازپرداخت اقساط به

موانع فرهنگی-اجتماعی

موانع انسانی

موانع اقتصادی

کارآفرینان نوپا			
۴/۰۱	۳/۳۳	نگرش سلیقه‌ای نسبت به قوانین و اجرای آن توسط مسئولان	۲۲
۴/۶۹	۴/۵۳	وجود فساد اداری	۲۳
۴/۰۳	۴/۳۶	وجود کارمزدهای سالیانه سنگین	۲۴
۴/۴۵	۴/۴۲	وجود مالیات و سایر عوارض خدماتی	۲۵
۴/۹۶	۴/۸۳	عدم حمایت سرمایه‌گذاران از ادامه روند رو به رشد استارت‌آپ‌ها	۲۶
۴/۵۹	۴/۵۶	تعلق نگرفتن بیمه به برخی از استارت‌آپ‌های ورزشی به دلیل محدودیت قانونی	۲۷
۴/۵۷	۴/۵۶	بسته شدن قراردادهای مدت‌دار با سرمایه‌گذاران به صورت مقطعی و بافاصله، موانع رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۲۸
۴/۴۱	۴/۴۴	فقدان پاسخگویی ساختار اداری در راستای رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۲۹
۴/۴۵	۴/۲۸	عدم تخصیص فضای مناسب برای ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی توسط نهادهای دولتی	۳۰
۴/۹۶	۴/۴۶	عدم رقابتی بودن کسب‌وکارهای نوپای ورزشی	۳۱
۴/۵۹	۴/۳۴	پائین بودن کیفیت محیط تعبیه‌شده و مکان مناسب برای ادامه فعالیت استارت‌آپ ورزشی	۳۲
۴/۵۷	۴/۳۶	نبود امکانات لازم برای ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۳۳
۴/۴۵	۴/۸۱	تحریم‌های بین‌المللی علیه کشور	۳۴

به همین ترتیب از آزمون همبستگی کندال به منظور اطمینان از درجه هماهنگی و توافق بین افراد استفاده شد که نتایج این آزمون به همراه مقایسه نظرات پاسخگویان در دور دوم و سوم به صورت جدول ۴ ارائه شده است:

جدول ۴: نتایج آزمون ضریب کندال برای بررسی میزان اجماع حاصل از نظر خبرگان

۳۰	۱	حجم جامعه
۰/۲۳۶	۲	ضریب کندال
۱۵۵/۹۵۸	۳	کای اسکوئر
۳۳	۴	درجه آزادی
۰/۰۰۱	۵	درجه معناداری

شناسایی موانع رشد استارت آپ ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

میزان ضرایب هماهنگی کندال در دور سوم به میزان $Kendall W = 0/236$ ، $\chi^2 = 155/958$ و معنی دار ($p \leq 0/001$) بود که این مقیاس با توجه به تعداد اعضای دور سوم دلفی (۳۰ نفر) نشان دهنده میزان نسبتاً مناسبی از توافق است. در نتیجه دوره‌های دلفی متوقف می‌گردد.

در جدول ۵، راهکاری رشد استارت‌آپ‌های ورزشی نشان داده شده است:

جدول ۵: راهکارهای رشد استارت‌آپ‌های ورزشی

ردیف	نوع راهکار	گزینه‌های ذیل تا چه اندازه در بحث راهکارهای رشد استارت‌آپ‌های ورزشی حائز اهمیت است؟	میانگین نظرات دور دوم	میانگین نظرات دور سوم
۱	راهکارهای مدیریتی	تداوم و استمرار سیاست‌ها و حمایت مسئولان از ادامه فعالیت‌های کارآفرینان ورزشی	۳/۸۳	۴/۰۴
۲		تداوم همکاری مسئولان کشوری از استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۰۱	۴/۵۴
۳		سیاست توسعه و ورود فناوری و مواد اولیه مرغوب	۴/۳۴	۴/۹۶
۴		اجرای شدن برنامه‌های راهبردی در حمایت از فعالیت استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۲۹	۴/۴۶
۵		تشویق سرمایه‌گذاران به فعالیت در بخش استارت‌آپ‌ها	۴/۲۹	۴/۴۳
۶		اتخاذ رویکردهای قانونی و پر کردن خلأهای قانونی در راستای حمایت از استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۱۹	۴/۲۷
۷	راهکارهای فرهنگی اجتماعی	تبلیغات گسترده (مانند چالش) توسط هنرمندان جهت حمایت از ادامه فعالیت‌های استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۳۸	۴/۲۳
۸		اطلاع‌رسانی و تبلیغات رسانه‌ای برای رشد استارت‌آپی	۴/۱۱	۴/۵۳
۹		ادامه حمایت انجمن‌های استارت‌آپ‌های ورزشی از وضعیت استارت‌آپ‌های ورزشی	۳/۸۳	۳/۳۷
۱۰		ایجاد و حمایت از اتاق سیاست‌ها و خط‌مشی‌های عملی در خصوص ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۲۰	۴/۹۳
۱۱		برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های توانمندسازی افزایش مدیریت دانش برای کارآفرینان در حوزه استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۵۳	۴/۷۰
۱۲		توانمندسازی نیروی انسانی به‌منظور ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی	۴/۲۶	۴/۶۳

۴/۱۰	۴/۳۱	برگزاری نمایش‌های تجاری و صنعت ورزشی	۱۳
۴/۸۳	۴/۳۵	آموزش دوره‌های بازاریابی راهبردی و رویکردهای بازاریابی نوین به کارآفرینان این عرصه از طرف نهادهای ذی‌ربط	۱۴
۴/۵۲	۴/۸۳	ارائه دوره‌های روش‌های جذب سرمایه‌گذاری	۱۵
۴/۷۷	۴/۲۳	بهبود توانمندی‌های رهبری از سوی صاحبان استارت‌آپ‌های ورزشی	۱۶
۳/۳۱	۳/۲۵	۱ ایجاد قانون تنفس ماهانه در خصوص بازپرداخت اقساط به کارآفرینان نوپا	۱۷
۴/۴۴	۴/۴۵	بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات حاکم بر فضای کسب‌وکار برطرف کردن خلأ قانونی از جمله قانون تنفس ماهانه در زمینه بازپرداخت اقساط به کارآفرینان نوپا	۱۸ ۱۹
۴/۴۶	۴/۲۹	کاهش کارمزدهای سالیانه سنگین	۲۰
۴/۴۳	۴/۲۹	کاهش مالیات و سایر عوارض خدماتی	۲۱
۴/۲۷	۴/۱۹	ارتقای تبلیغات رسانه‌ای به منظور جذب سرمایه‌گذاران از ادامه روند رو به رشد استارت‌آپ‌ها	۲۲
۴/۲۳	۴/۳۸	تعلق گرفتن بیمه به برخی از استارت‌آپ‌های ورزشی به دلیل محدودیت قانونی	۲۳
۳/۵۳	۳/۱۱	توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات	۲۴
۴/۳۳	۴/۱۲	پایداری مدیریت نهادهای دولتی	۲۵
۳/۶۶	۳/۷۴	بهبود سیاست‌های حمایتی از استارت‌آپ‌ها	۲۶

نتایج آزمون ضریب کندال در بررسی میزان اجماع حاصل از نظر مشارکت‌کنندگان در جدول ۶

نشان داده شده است:

جدول ۶: نتایج آزمون ضریب کندال برای بررسی میزان اجماع حاصل از نظر خبرگان

۳۰	۱	حجم جامعه
۰/۲۶۶	۲	ضریب کندال
۱۴۴/۶۹۰	۳	کای اسکوئر
۲۵	۴	درجه آزادی
۰/۰۰۱	۵	درجه معناداری

شناسایی موانع رشد استارت آپ ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

میزان ضرایب هماهنگی کندال در دور سوم به میزان $Kendall W = 0.266$ ، $\chi^2 = 144/690$ و معنی دار ($p \leq 0.001$) بود که این مقیاس نیز نشان‌دهنده میزان نسبتاً مناسبی از توافق است و در نتیجه دوره‌های دلفی متوقف می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از موانع رشد استارت‌آپ‌ها در بخش ورزش، موانع مدیریتی شامل کم‌رنگ‌تر شدن حمایت مسئولان و سران مملکتی از ادامه فعالیت کارآفرینان ورزشی، عدم تداوم همکاری مسئولان کشوری از استارت‌آپ‌های ورزشی، کیفیت بسیار پایین محصولات و انحصار واردات از کشور چین، فقدان وجود اتاق سیاست‌ها و خط‌مشی‌های عملی در زمینه ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی و ناکارآمدی برخی طرح‌های حمایتی از استارت‌آپ‌های ورزشی بود. این نتایج با تحقیقات مشابه در زمینه کارآفرینی ورزشی از جمله پژوهش مندعلی‌زاده و هنری (۱۳۸۹)، یداللهی فارسی و همکاران (۱۳۹۰) و خانمرادی و همکاران (۱۳۹۸) که عوامل مدیریتی را به‌عنوان مانع تأثیرگذار بر فعالیت کارآفرینان یافتند، همخوانی دارد. همچنین، این نتایج با پژوهش زوبرنیا (۲۰۱۵) که مانع مدیریتی را عاملی در جهت عدم رشد استارت‌آپ‌ها معرفی کردند هم راستاست. اولیو و کتابه (۲۰۱۹) و اسپورسم و همکاران (۲۰۲۱) به ترتیب موانع مدیریت دانش و نیز بودجه‌ریزی و برنامه‌ریزی سالانه را به‌عنوان موانع رشد استارت‌آپ‌ها معرفی کردند که در بخش عوامل مدیریتی با نتایج تحقیق حاضر مشابهت دارد. به نظر می‌رسد تصمیم‌گیری‌های در سطح کلان و خط‌مشی‌های حمایت از استارت‌آپ‌های ورزشی نقش مهمی در رشد آن می‌تواند داشته باشد. توجه به مدیریت و برنامه‌ریزی می‌تواند به توسعه کارآفرینی و ایجاد فضای کسب‌وکار کمک کند (هزارجریبی، ۱۳۸۴).

از جمله موانع فرهنگی اجتماعی فقدان تبلیغات گسترده مانند چالش توسط هنرمندان جهت حمایت از ادامه فعالیت‌های استارت‌آپ‌های ورزشی، فقدان آگاهی جامعه از نحوه فعالیت کارآفرینان نوپا، فقدان حمایت انجمن‌های استارت‌آپی ورزشی از وضعیت استارت‌آپ‌های ورزشی، فقدان وجود خلاقیت‌های ممتد جهت حفظ و احیای چرخه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی بود. این نتایج با تحقیقات مندعلی‌زاده و هنری (۱۳۸۹) و امیری و همکاران (۱۳۸۸) که موانع فرهنگی و نیز محدودیت نگرشی را از موانع رشد کسب‌وکارها و بخش استارت‌آپی یافتند، همخوانی دارد. تأثیرگذاری رسانه‌ها در راستای فرهنگ ریسک‌پذیری و آگاه‌سازی چگونگی فعالیت استارت‌آپ‌ها می‌تواند در راستای رشد و تشویق سرمایه‌گذاران به این استارت‌آپ‌ها کمک کند.

از جمله موانع اداری مالی در بحث رشد استارت‌آپ‌های ورزشی عبارت بود از: وجود کارمزدهای سالیانه سنگین، وجود مالیات و سایر عوارض خدماتی، عدم حمایت سرمایه‌گذاران از ادامه روند رو به رشد استارت‌آپ‌های ورزشی، تعلق نگرفتن بیمه به برخی از استارت‌آپ‌های ورزشی به دلیل محدودیت قانونی، بسته شدن قراردادهای مدت‌دار با سرمایه‌گذاران به صورت مقطعی و بافاصله، وجود فساد اداری و نگرش سلیقه‌ای نسبت به قوانین و اجرای آن توسط مسئولان که نتایج با تحقیقات مندعلی‌زاده و هنری (۱۳۸۹) و امیری و همکاران (۱۳۸۸) که موانع مالی و نیز محدودیت‌های مالی و مربوط به بازار را در بحث موانع کارآفرینی ورزشی و موانع رشد استارت‌آپ‌ها نتیجه گرفتند، همخوانی دارد. به‌علاوه این تحقیق با پژوهش اسپورسم و همکاران (۲۰۲۱) که حمایت مالی از دست‌رفته را به‌عنوان یکی از موانع رشد استارت‌آپ‌ها یافتند همخوانی دارد. به نظر می‌رسد یکی از مشکلات تأمین مالی کسب‌وکارهای نوپا، مشکل جذب سرمایه و فقدان مدل‌های تأمین مالی مناسب است که برخی خلأهای قانونی این مشکلات را دوچندان می‌کند. موانع قانونی حقوقی نیز از جمله موانع دیگر در راه رشد استارت‌آپ‌ها بود که به‌تناسب راهکارهای آن نیز ارائه شد. در واقع دو هسته بسیار مهم برای تشویق کارآفرینی، تعریف حقوق مالکیت و حاکمیت قانون است (احمد پور داریانی و نصیری، ۱۳۹۰).

از جمله موانع انسانی در رشد استارت‌آپ‌های ورزشی، فقدان نیروی انسانی توانمند در زمینه ادامه رشد استارت‌آپ‌های ورزشی، کم بودن تعداد نیروهای خلاق در زمینه ارتقای سیاست‌های رشد استارت-آپ‌های ورزشی، فقدان کیفیت مناسب برخی از خدمات از سوی شتاب‌دهنده‌ها، فقدان نیروهای زبده ریسک‌پذیر و فقدان دلسوزی و تعهد کارکنان رده پایین در ایجاد رویکرد راهنما برای رشد کسب‌وکارهای ورزشی نوپا بود که با نتایج پژوهش امیری و همکاران (۱۳۸۸) که آموزش ناکافی نیروی انسانی را یک مانع در رشد کسب‌وکارهای نوپا اعلام کرد و زویرنیا (۲۰۱۵) که ناتوانی در استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی ماهر را از موانع عدم رشد استارت‌آپ‌ها یافت، همخوانی دارد. به نظر می‌رسد نیروی انسانی توانمند بتواند زمینه را برای رشد هر چه بیشتر استارت‌آپ‌ها فراهم آورد. سرمایه انسانی عامل مهمی در توانایی سازمانی است، چراکه اجراهای موفق در مدیریت ورزشی به دستاوردهای سرمایه انسانی برمی‌گردد که می‌تواند بر

شناسایی موانع رشد استارت آپ ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

موانع و چالش های سازمانی غلبه کند. توسعه سرمایه انسانی به عنوان یکی از عوامل موفقیت برای سازمان های ورزشی قلمداد شده است (تسون و همکاران، ۱، ۲۰۰۴).

از جمله موانع محیطی در رشد استارت آپ های ورزشی عبارت بود از: عدم تخصیص فضای مناسب برای ادامه رشد استارت آپ های ورزشی توسط نهادهای دولتی و عوامل نهادی، فقدان رقابتی بودن کسب و کارهای نوپای ورزشی، نبود امکانات لازم برای ادامه رشد استارت آپ های ورزشی و پایین بودن کیفیت محیط تعبیه شده برای ادامه فعالیت استارت آپ های ورزشی. این نتایج با یافته های تحقیق امیری و همکاران (۱۳۸۸)، مندعلی زاده و هنری (۱۳۸۹) که عوامل محیطی را از موانع رشد استارت آپ ها نتیجه گرفتند همخوانی دارد. علاوه بر این، پژوهش واتسون و همکاران (۱۹۹۸) و اسمالیون (۱۹۹۰) نیز نقش سازمان های حمایتی و نهادها در راستای رشد استارت آپ ها را عامل کلیدی دریافتند و لیم و اندرسون (۲۰۱۶) موانع محیطی را در عدم رشد استارت آپ ها دانستند. به نظر می رسد عوامل اقتصادی و محیط اقتصاد کلان بر سرمایه گذاری بر استارت آپ های ورزشی اثرگذار باشد. بی ثباتی در اقتصاد از مشکلات اساسی در جوامع است؛ به گونه ای که فقدان پول و توزیع سرمایه، از توسعه مؤسسات ورزشی، تفریحی و فراغتی کوچک ممانعت می کند (کارلیز، ۲، ۲۰۰۶).

در نتیجه گیری کلی به نظر می رسد نقش اکوسیستم و ذی نفعان موجود در این محیط در رشد استارت آپ های ورزشی مهم باشد. تعیین کننده های زیادی وجود دارد که می تواند اکوسیستم کارآفرینانه را به وسیله فراهم کردن منابعی که برای استارت آپ ضروری است، تقویت کند و بدین وسیله نهادهای مرتبط با اکوسیستم را تحت تأثیر قرار دهند. اکوسیستم کارآفرینانه شامل عناصر مستقلی است که خارج از یک استارت آپ وجود و در موفقیت یک استارت آپ نقش دارند (اسپایگل، ۳، ۲۰۱۵). اکوسیستم کارآفرینانه نه فقط از طریق سیاست های از بالا به پایین (کلی) شکل داده می شود، بلکه به طور اساسی، از طریق فعالیت های انجام شده از سطح پایین به بالا نیز شکل می گیرد که شامل دامنه ای از عاملان مستقل دولتی و غیردولتی است (فلد، ۴، ۲۰۱۲). اگر عناصر اکوسیستم کارآفرینانه توسعه نیافته باشند، استارت آپ ها ممکن است با چالش هایی از محدودیت در رشد مواجه شوند. افزایش علاقه به اکوسیستم های کارآفرینی منجر به شناسایی

1. Tesone et al.

2. Karlis

3. Spigel et al.

4. Feld

اجزای مختلفی شده است که برای یک اکوسیستم پررونق مهم تلقی می‌شوند (اسپیگل، ۲۰۱۵) سرمایه مالی فراهم شده توسط سرمایه‌گذاران، استارت‌آپ‌ها را قادر می‌سازد تا منابع ضروری برای رشد را به دست آورند (نک و همکاران، ۱، ۲۰۰۴) دولت‌ها به‌عنوان مثال، با اطمینان از سطح پایین فساد، سیستم آموزشی باکیفیت بالا و حمایت کافی از مالکیت معنوی می‌توانند شرایط مطلوب را برای شکوفایی نوآوری و کارآفرینی ایجاد کنند (کسپر و سوسکسی، ۲، ۲۰۰۴). علاوه بر این دولت‌ها می‌توانند نهادهای قانونمندی را ایجاد کنند که در به حرکت واداشتن استارت‌آپ‌ها کمک نمایند و این حمایت‌ها شامل حمایت‌های مالی و حمایت از تحقیق و توسعه میان دانشگاه و استارت‌آپ‌ها می‌گردد.

پیشنهادها

- حمایت سازمان‌ها و نهادها از استارت‌آپ‌ها از مهم‌ترین راهکارها بود. نهادهای تأثیرگذاری مانند پارک‌های علم و فناوری، وزارت ورزش و جوانان، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و آموزش عالی از نقش کلیدی در رشد استارت‌آپ‌های ورزشی برخوردارند. به عبارتی، هماهنگی و همکاری تمامی این نهادها برای رشد استارت‌آپ‌ها لازم و ضروری است. در این راستا، گذراندن دوره‌های کوتاه مدت MBA می‌تواند برای مدیران این نهادها جهت آشنایی با استارت‌آپ و کسب و کار تأثیرگذار باشد.
- از نتایج تحقیق، در نظر گرفتن راهکارهای انسانی برای راه‌اندازی و رشد استارت‌آپ‌های ورزشی بود. آموزش و بهسازی منابع انسانی، نوعی سرمایه‌گذاری مفید و یک عامل کلیدی در توسعه محسوب می‌شود که اگر به‌درستی و شایستگی برنامه‌ریزی و اجرا شود، می‌تواند بازده اقتصادی قابل‌ملاحظه‌ای داشته باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود مراکز آموزشی با ایجاد تحول در نظام آموزشی خود، متناسب با نیازهای جامعه پیش روند و برنامه‌های آموزشی هدفمند در بحث استارت‌آپ‌های ورزش را در نظر بگیرند. آگاه کردن مسئولان اثرگذار بر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری با مسائل استارت‌آپی، قوانین و مقررات و ساختارهای کسب‌وکار از طریق برگزاری سمینارها و یا کارگاه‌های تخصصی می‌تواند راهکاری برای توسعه رویکرد آموزشی باشد.
- از جمله راهکارها، رویکردهای نگرشی و فرهنگی نسبت به رشد استارت‌آپ‌ها بود که در این راستا نقش رسانه‌ها پراهمیت به نظر می‌رسد. بنابراین پیشنهاد می‌شود به ایجاد بسترها و زمینه‌هایی برای حضور و مشارکت استارت‌آپ‌ها و نمایش آن‌ها در رسانه‌ها با جدیت بیشتری اقدام شود.

1 . Neck et al.

2 . Casper & Sockcie

شناسایی موانع رشد استارت آپ ها در بخش ورزش و ارائه راهکار

- فراهم کردن زیرساخت‌های مالی و قانونی یکی از راهکارهای پیشنهادی است. تسهیل و تسریع روند صدور مجوزها می‌تواند در رشد هر چه بیشتر استارت‌آپ‌ها کمک نماید. نهادهایی مانند بانک‌ها می‌توانند در راستای تأمین منابع مالی بلندمدت و کم سود، مولد خوبی برای تشویق افراد برای مشارکت در بخش خدمات و تولیدات ورزشی باشند. در واقع تأمین منابع مالی می‌تواند باعث افزایش کیفیت و استانداردسازی بین‌المللی و توسعه صادرات گردد.
- نقش محیط به‌ویژه توانایی نهادهای دولتی در تقویت و حمایت از کسب‌وکارهای ورزشی اهمیت دارد. در این راستا، تدوین سیاست‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی و از آن جمله کارآفرینی نوظهور ورزشی از دیگر پیشنهادها برگرفته از تحقیق است؛ اما آنچه مهم‌تر است، تداوم سیاست‌های کارآفرینی به نفع کارآفرینان ورزشی است. تصمیم‌گیری و سیاست‌های دولتی مبنی بر جلوگیری از ورود کالاهای ورزشی بی‌کیفیت می‌تواند باعث توسعه کمی و کیفی تولیدات ورزشی داخلی گردد.

منابع

- احمد پور داربانی، محمود. (۱۳۸۳). *تجارب کارآفرینی در کشورهای منتخب*. تهران: انتشارات امیرکبیر
- امیری، محبتی؛ زالی، محمدرضا و مجد، مهدی. (۱۳۸۸). «محدودیت‌های راه‌اندازی کسب‌وکارهای نوظهور». نشریه توسعه کارآفرینی. ۲. (۱)، صص ۸۱-۱۰۲.
- الیاسی، مهدی؛ محمدی، مهدی؛ جعفری، هدی و، کرمی، پرویز. (۱۳۹۷). «بررسی تجارب جهانی شرکت‌های استارت‌آپی درحوزه ورزش و سلامت جسمانی». سلسه گزارش‌های بررسی تجربیات جهانی شرکت‌های استارت‌آپی. ناشر: دانش بنیان فناور
- داشبورد آماری اکوسیستم استارت‌آپی ایران. (۱۴۰۰). دسترسی در وب سایت: <https://ecomotive.ir/dashboard> (دسترسی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۵).
- طالبی، محبوبه؛ نوربخش، پیروش؛ زارعی، علی و نوربخش، مهوش. (۱۳۹۹). «طراحی مدل و اولویت‌بندی عوامل موثر بر شکل‌گیری استارت‌آپ‌های ورزشی». مطالعات مدیریت ورزشی. چاپ آنلاین.
- مندعلی زاده، زینب و هنری، حبیب. (۱۳۸۹). «بررسی عوامل تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی در ورزش». مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی. ۲ (۲): ۱۱۳-۱۳۶.
- ندافی، راضیه و احمدوند، مصطفی. (۱۳۹۶). «شناسایی و اولویت‌بندی پیشران‌های توسعه کسب‌وکارهای نوپا (استارت‌آپ‌ها) با استفاده از روش‌شناسی کیو». نشریه توسعه کارآفرینی. ۳ (۳۷)، صص ۵۱۷-۵۳۴.
- هزارجریبی، جعفر. (۱۳۸۴). *کارآفرینی*. تهران: پژوهشکده امور اقتصادی
- هومن، حیدر علی. (۱۳۹۱). *راهنمای عملی پژوهش کیفی*. چاپ چهارم. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)
- یداللهی فارسی، جهانگیر؛ غلامی، ناصر؛ حمیدی، مهرداد و کنعانی، علی. (۱۳۹۰). «مطالعه موانع کارآفرینی در ورزش کشور». توسعه کارآفرینی. ۲ (۱۲)، صص ۱۰۵-۱۲۴
- Alonso, A. D., & Bressan, A. (2016). "Micro and small business innovation in a traditional industry". *International Journal of Innovation Science*, 8(4), 311-330.
- Arena, M., Bengo, I., Calderini, M., & Chiodo V. (2018). "Unlocking finance for social tech startups: Is there a new opportunity space?" *Technological Forecasting and Social Change*, 127, 154-165.
- Assenova, V. A. (2020). "Institutional Change and Early-Stage Start-Up Selection: Evidence from Applicants to Venture Accelerators". *Organization Science*. 32 (2): 257-525.

- Casper, S., & Soskice, D. (2004). “**Patterns of innovation and variety of capitalism: Explaining the development of high-technology entrepreneurialism in Europe**”. In F. Malerba (Ed.), *Sectoral systems of innovation: Concept, issues and analysis of six major sectors in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press
- Chesbrough, H., & Bogers, M. (2014). “**Explicating open innovation: Classifying an emerging paradigm for understanding innovation**”. In H. Chesbrough, W. Vanhaverbeke, & J. West (Eds.), *New frontiers in open innovation*. Oxford: Oxford University Press
- Feld, B. (2012). **Startup communities: Building an entrepreneurial ecosystem in your city**. Hoboken, NJ: Wiley.
- FERRARO, P., & DI FRANCESCO, A. N. D. R. E. A. (2018). “**Digital sport startups: global trends and determinants of success**”. Master thesis, school of industrial and information engineering, Milano, Italy.
- Ghezzi, A., & Cavallo, A. (2020). “**Agile business model innovation in digital entrepreneurship: Lean startup approaches**”. *Journal of business research*, 110, 519-537.
- Graham, P. (2012). “**Startup growth**”. Dostupno na: <http://www.paulgraham.com/growth.html>, [pristupljeno: 15.8.2015.].
- Jenny, S. E., Manning, R. D., Keiper, M. C., & Olrich, T. W. (2016). **Virtual(ly) athletes: Where eSports fit within the definition of “sport”**. *Quest*, 1, 1–18.
- Karlis, G. (2006). “**The future of leisure, recreation and sport in Canada: a SWOT for small sized enterprises**”. *The sport journal* 9(2): 7-11.
- Kazanjian, R. (1988) “**Relation of dominant problems to stages of growth in technology- based new venture**”. *Academy of Management Journal*, 31 (2), 257–279.
- Krishna, A., Agrawal, A., & Choudhary, A. (2016). “**Predicting the outcome of startups: less failure, more success**”. In *2016 IEEE 16th International Conference on Data Mining Workshops (ICDMW)* (pp. 798-805). IEEE.
- Lee, M., Lee, M., & Kim, J. (2017). “**A DYNAMIC APPROACH TO THE START-UP BUSINESS ECOSYSTEM: A CROSS-COMPARISON OF KOREA, CHINA, AND JAPAN**”. *Asian Academy of Management Journal*, 22(2).157-184.
- Lim, S. Y., & Anderson, E. G. (2016, January). “**Institutional Barriers against Innovation Diffusion: From the perspective of digital health startups**”. In *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS)* (pp. 3328-3337). IEEE
- Loo, R. (2002). “**The Delphi method: a powerful tool for strategic management**”. *An International Journal of Police Strategic and Management*, 25 (4): 762-769.
- Neck, H. M., Meyer, G. D., Cohen, B., & Corbett, A. C. (2004). “**An entrepreneurial system view of new venture creation**”. *Journal of Small Business Management*, 42(2), 190–208.
- Oliva, F. L., & Kotabe, M. (2019). “**Barriers, practices, methods and knowledge management tools in startups**”. *Journal of knowledge management*, 23 (9): 1835-1856.
- Ratten, V. (2020). **Sport Startups: What Does the Future Hold? In Sport Startups: New Advances in Entrepreneurship**. Emerald Publishing Limited.
- Smalibone, D. (1990). “**Success and failure in new business start-ups**”. *International Small Business Journal*, 8(2), 34-47.
- Spigel, B. (2015). “**The relational organization of entrepreneurial ecosystems**”. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Forthcoming.
- Sporse, T., Tkalic, A., Moe, N. B., & Mikalsen, M. (2021). “**Understanding Barriers to Internal Startups in Large Organizations: Evidence from a Globally Distributed Company**”. arXiv preprint arXiv:2103.09707.
- Teberga, P. M. F., & Oliva, F. L. (2018). “**Identification, analysis and treatment of risks in the introduction of new technologies by start-ups**”. *Benchmarking: An International Journal*. 25(5), 1363–1381.
- Tesone, D. V., Platt, A., & Alexakis, G. (2004). “**The Human capital factor: strategies for dealing with performance challenges in business and sport management**”. *Journal of Applied Management and Entrepreneurship*, 9(3), 22-33.
- Van Weele, M., van Rijnsoever, F. J., Eveleens, C. P., Steinz, H., van Stijn, N., & Groen, M. (2018). “**Start-EU-up! Lessons from international incubation practices to address the challenges faced**”

- by **Western European start-ups**". The Journal of Technology Transfer, 43(5), 1161-1189.
- Wagenschwanz, A. M. (2020). "**The Identity of Entrepreneurs: Providing Conceptual Clarity and Future Directions**". International Journal of Management Reviews, 23(1), 1-24.
 - Wallin, A., Still, K., & Henttonen, K. (2016). "**Entrepreneurial growth ambitions: The case of Finnish technology startups**". Technology Innovation Management Review, 6(10), 5-16.
 - Watson, K., Hogarth-Scott, S., & Wilson, N. (1998). "**Small business start-ups: success factors and support implications**". International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research. 4(3): 217-238.
 - West, G., & Noel, T. (2009). "**The impact of knowledge resources on new venture performance**". Journal of Small Business Management, 47(1), 1-22.
 - Wilson, G. (2019). "**Failure learning orientation and technology start-up performance**". The Journal of High Technology Management Research, 30(2), 1-10.
 - Wu, C.H, Fong, W.C.(2011). "**Combining the fuzzy analytic hierarchy process and the fuzzy Delphi method for developing critical competences of electronic commerce professional manager's**". Qual Quant 45:751-768.
 - Zobnina, M. (2015). "**Startup development, investments, and growth barriers**". In *Emerging markets and the future of the BRIC nations*. Edward Elgar Publishing. 1-14.

